

מתניתין:

גמרא:

כותל שבאמצע הצר השותפין שנפל, מחייבין אותו, את כל אחד מהם המזיק את חברו בראיה, לבנותו עם חברו עד גובה ארבע אמות. שדי בזה לסלק את היזק הראיה. ואין יכולים לכפותו ליותר מכך, אף על פי שמתחילה היה גבוה יותר.

אמר ריש לקיש: מלוה הקובע זמן לחבירו הלווה, לפרוע לו את חובו. ומשהגיע הזמן תבעו לשלם, ואמר לו הלווה: פרעתוך בתוך זמני, אינו נאמן!

לפי שחזקה היא שאין אדם עשוי לשלם לפני זמן הפרעון, ולואי שיפרע בזמנו.

אביי ורבא נחלקו על ריש לקיש, דאמרי תרווייהו, אומרים שניהם: עביר איניש, עשוי אדם, דפרע בגו זימניה, שפורע בתוך זמנו. והטעם: זימניו, פעמים, דמתרמו ליה זזי, שמזדמנים לו מעות. ואז אמר בליבו: איזיל איפרעיה, אלך ואפרענו לבעל חובי —

ומאחר ובנאוהו, הרי כל אחד מהם בחזקת שנתן את חלקו, שהרי שניהם חייבים לסלק היזק ראייה שלהם. ואם יטען אחד מהם שבנאו לבדו משלו, וחבירו לא רצה לסייעו, אינו נאמן, לפי שמאחר וחבירו חייב להשתתף עמו, הרי הוא בחזקת שנתן את חלקו עד שיביא התובע ראיה בעדים שתבעו ולא נתן לו.

כי היכי דלא ליטרדן, כדי שלא יטרדני. אם ה-ב יגיע זמן הפרעון ולא יהיו לי אז מעות עבורו.

ומוכיחה הגמרא ממשנתנו:

תנן, שנינו במשנה: אם בנה אחד מן השותפין עד ארבע אמות, וחבירו טוען שכבר שילם את חלקו, הרי הוא בחזקת שנתן ונאמן, עד שיביא התובע ראיה שלא נתן.

אולם, אם בנה האחד את הכותל מארבע אמות ולמעלה, אין מחייבין אותו את חברו להשתתף. ורק אם לאחר שהגביהו הראשון, סמך לו השני כותל אחר כנגדו, כדי ליתן עליהם תקרה מכותל לכותל. אף על פי שלא נתן עליו עדיין את התקרה, מגלגלין עליו את הכל. לפי שגילה דעתו שנוח לו בהגבהת חברו.

היכי דמי, באיזה אופן מדובר? אילימא, אם נאמר שמדובר באופן דאמר ליה, שאמר לו הנתבע: פרעתוך בזמני, כשהשלמת את גובה ארבע אמות. פשיטא, ודאי, שהוא בחזקת שנתן? ואין למשנה לחדש זאת, שהרי אין מי שסובר שבזמנו אינו נאמן.

אם תבע את חברו לדין, לאחר שסמך כותל אחר לכותלו, ואומר לו: תן לי את חלקך במה שהגבהתי. וזה אומר: נתתי חלקי, אינו נאמן. אלא הרי הוא בחזקת שלא נתן, עד שיביא ראיה בעדים שנתן. כי מאחר ואין חיובו לשלם ידוע ומפורסם לכל, הוא אינו עשוי לשלם עד שיתבענו בבית דין.

הוא מעבר למתחייב מן הדין, עם כל זאת עליו לנהוג כן.

ודוחה הגמרא:

שאני הכא, שונה כאן הדין, כי אף שיתכן לומר עשוי אדם לפרוע תוך זמנו, כאן אין אומרים זאת, לפי **דאמר**, שאומר הוא בליבו: **מי יימר דמחייבו לי רבנן**, מי אמר שיחייבו אותי חכמים לשלם את הוצאות הכותל הראשון. ולפיכך, גם אם אומר פרעתין בזמנו, אינו נאמן.

ומסכמת הגמרא:

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי כאביי ורבא, עשו [פסקו הלכה למעשה] כשיטת אביי ורבא, והאמינו למי שטען שפרע תוך זמנו.

ואילו **מר בר רב אשי עבד כריש לקיש**, עשה כשיטת ריש לקיש, ולא האמין לטוען פרעתין תוך זמני.

והלכתא, וההלכה היא **כריש לקיש**, שהטוען פרעתין בתוך זמני, אינו נאמן. ואפילו אם מת הלווה בתוך זמנו, לפני שהגיע זמן הפרעון, והמלווה בא לגבות את החוב **מיתמי**, מן היתומים, הדין הוא שגובה בלא שבועה, ואין לחשוש שמא שילם הלווה את החוב בתוך זמנו.

ואף על גב דאמר מר: **הבא ליפרע חוב האב מנכסי יתומים**, אף על פי שיש לו שטר, לא יפרע אלא בשבועה, לפי שיש לחשוש, שאילו היה האב קיים היה מוציא שובר המוכיח את פרעון השטר. עם כל זאת, מאחר שיש לנו חזקה שלא עביד איניש דפרע בגו זימניה, אין אדם עשוי לפרוע בתוך זמנו, לכן גובה הוא בלא שבועה.

איבעיא להו, הסתפקו חכמים בבית

אלא לאו, אין מדובר באופן כזה, אלא דאמר ליה, שאמר לו הנתבע: **פרעתין בתוך זמני** קודם שהשלמת ארבע אמות.

אלמא, מוכח, שעביד איניש דפרעיה בתוך זמניה, עשוי אדם לפרוע בתוך זמנו, וכדעת אביי ורבא.

ודוחה הגמרא: **שאני הכא**, שונה כאן הדין, משום דכל שפא ושפא, שכל שורה ושורה שבנה התובע את כותלו, אף שעדיין לא הגיע לארבע אמות, זימניה הוא, זמנו הוא להשתתף בהוצאות עם חבירו ואין זה נקרא "תוך זמנו". ולכן הוא נאמן!

ומנסה הגמרא להוכיח מהסיפא של המשנה:

תא שמע: אם הגביה את הכותל למעלה מארבע אמות וסמך לו חבירו כותל אחר, הרי חבירו בחזקת שלא נתן את חלקו בהגבהה, עד שיביא ראיה שנתן.

היכי דמי, באיזה אופן מדובר? **אילימא**, אם נאמר שמדובר באופן דאמר לי הנתבע: **פרעתין בזמני**, לאחר שגמרתי לבנות את הכותל, שרק אז סמכתי וידעתי כמה נתחייבתי לך, קשה: **אמאי לא**, מדוע אינו נאמן? וכי יש מי שסובר שבזמנו אינו נאמן?!

אלא לאו, אין מדובר באופן כזה, אלא דאמר ליה **פרעתין בתוך זמני!** לפני שגמרתי את הכותל שלי.

אלמא, מוכח מכאן, שלא עביד איניש, לא עשוי אדם, דפרע בגו זימניה, לפרוע תוך זמנו, וכדעת ריש לקיש.

המדרש:

תבעו הלווה למלוה **לאחר זמן** הפרעון. **ואמר** לו הלווה: **פרעתוך בתוך זמני**, עוד בטרם הגיע זמן הפרעון, **מהו הדין?**

וצדדי הספק הם:

מי אמרינן, האם אפילו **במקום** שטענתו של הלווה היא נגד ה"חזקה", שאין אדם עשוי לפרוע תוך זמנו, בכל זאת אומרים אנו שהוא נאמן מכח "**מה לי לשקר**", שהרי מה לו לשקר ולטעון "פרעתוך בתוך זמני", כשהיה יכול לטעון [אילו רצה לשקר] טענה טובה יותר, "פרעתוך בזמני" והיה נאמן, והיינו טענת "מיגור". ולכן, גם כשטוען "פרעתוך בתוך זמני", יהיה נאמן בשבועה מכח ה"מיגור".

א-1 **או דילמא**, או שמא, מאחר ומוחזק לנו שאדם אינו פורע בתוך זמנו, אם כן, **במקום** שיש חזקה המערערת את אמינות דבריו, **לא אמרינן**, אין אומרים, שיועיל לו ה"מיגור" של "**מה לי לשקר**".

ומנסה הגמרא לפשוט את השאלה ממשנתנו:

תא שמע, בא שמע ראייה ממה ששינינו: עד ארבע אמות, מאחר ויכול לכפותו, הרי הוא **בחזקת שנתן** את חלקו, **עד שיביא** התובע **ראייה שלא נתן**.

ומבררת הגמרא:

היכי דמי, איך מדובר כאן? **אילימא**, אם נאמר שמדובר בכגון **שתבעו לאחר זמן**, לאחר שגמר את בנין הכותל. **ואמר** לו הנתבע: "**פרעתוך בזמני**", עם השלמת גובה

ארבע אמות, הרי **פשיטא**, ודאי שהוא נאמן על כך שנתן!

אלא לאו, מדובר בכגון **דאמר ליה**, שאמר לו הנתבע "**פרעתוך בתוך זמני**", קודם שהשלמת בניית ארבע אמות. ומכך שהוא נאמן, **אלמא**, מוכח מכאן, **שאפילו במקום** שיש נגדו חזקה שאין אדם עשוי לפרוע תוך זמנו, **אמרינן** נאמן הוא מכח "מיגור" של "**מה לי לשקר**", שהרי היה יכול לטעון, אילו רצה, שפרע לאחר שהגיע זמנו.

ודוחה הגמרא: מהרישא של משנתנו אין ראייה, כי **שאני הכא**, שונה כאן הדין של המשנה, **דכל שפא ושפא**, זימניה הוא! אין זה נקרא תוך זמנו, לפי שכל שורה ושורה שבונה, זמנו הוא לקבל עליה שכרו. ואם כן, אין זה תוך זמנו, אלא לאחר זמנו. ואין לפשוט מכאן את הספק.

ומנסה הגמרא לפשוט מהסיפא של משנתנו:

תא שמע: מארבע אמות ולמעלה, אין מחייבין אותו להשתתף בהוצאות. אולם, אם **כמד** לו חבירו **כותל אחר**, הרי הוא בחזקת שלא נתן חלקו, אף על פי שנתחייב בו עם סמיכת כותלו וטוען הוא ששילם, **עד שיביא ראייה שנתן**.

ושוב מבררת הגמרא:

היכי דמי, איך מדובר? **אילימא**, אם נאמר שמדובר באופן **שתבעו לאחר זמנו**, ואמר לו הנתבע "**פרעתוך בזמני**" עם גמר בניית הכותל, כשידעתי כמה עלי לשלם, **אמאי לא?** מדוע לא יהא נאמן לומר שפרע, והרי בזמנו, לדברי הכל נאמן!

אלא לאו, מדובר כאן באופן **דאמר ליה**